ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 Σεπτεμβρίου 1925

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗΝ ΘΡΑΚΗΝ

Η ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΥΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ ΑΝΕΦΥΟΝΤΟ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΙ

Περίθαλψις τῶν ἀλλοφύλων.—Ἐλευθερία σκέψεως καὶ κινήσεως.—Ἡ τακτικὴ τῶν ἀρχόντων. — Ἐξέλιπεν ὁ φόβος.—Μία τουρκικὴ ὁμολογία.—Αὐτόματος ἐξελληνισμός.

ΤΟ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΜΕΛΕΤΗ ΥΠΟ Κ. ΣΝΩΚ

Ζ΄.

Ἐκδηλωτικὴν εἰκόνα τῆς εὐρύτητος τοῦ διοικητικοῦ της πνεύματος καὶ τοῦ φιλελευθέρου προγράμματος ἐν τῇ διαχειρίσει ὅλων τῶν ζητημάτων ἔδωκεν ἡ Ἑλλὰς ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Θράκης διὰ τῆς κηρύξεως τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, ἀνεξαρτήτως φυλῶν, θρησκειῶν, προσώπων καὶ ἐθνικοτήτων. Τὸ τουρκικὸν στοιχεῖον ἰδίως εἶδεν ὑποστηρίξεις καὶ εὐνοϊκὰς διαθέσεις αἱ ὁποῖαι πλειστάκις ἔλαβον διαστάσεις σκανδαλώδεις κινήσασαι τὸν χόλον καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Τὰ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων εἰς ἐκκλησίας μετατραπέντα τεμένη ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς Τούρκους, γενναῖαι δὲ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἐπιχορηγήσεις πρὸς ἐπισκευὴν αὐτῶν καὶ πρὸς ἀνέγερσιν νέων ἐκεῖ ὅπου ἐκ τῆς καταστροφῆς ἠλαττώθη ὁ ἀριθμός των. Ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων, εἰς τοὺς πανηγυρισμοὺς τῶν ἑορτῶν των ὑπῆρξε παροιμιώδης. Ποῖος Τοῦρκος θὰ ἠμποροῦσε νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς κυριαρχίας ἀκόμη τῆς τουρκικῆς οἱ πανηγυρισμοὶ τῶν ἑορτῶν των ἐγίνοντο πάντοτε μεμετρημένοι καὶ ὑπὸ τὰς περιοριστικὰς περισφίγξεις ἑνὸς πολιτεύματος τὸ ὁποῖον ἐν τῇ προσπαθείᾳ νὰ διατηρῇ τὴν τυραννικὴν κυριαρχίαν ἐπεζήτει νὰ ἀποκλείῃ κάθε ὑπερβολὴν εἰς τὰς λαϊκὰς ἐκδηλώσεις καὶ μὲ κάθε τρόπον νὰ χαλιναγωγῇ τοὺς ἐνθουσιασμούς, διὰ μόνον τὸν σκοπόν του νὰ μὴ ἀποκτήσουν αὐτοὶ συνήθειαν, κατημένον δικαίωμα, σημειώσουν ἐν τῇ ἐξελίξει ἐκτροπὴν ἐκ τῆς τροχιᾶς καὶ λάβουν κάποτε ἄλλας κατευθύνσεις ζωηρὰς καὶ ἐπικινδύνους. Καὶ ὅταν τοῦτο ὁμολογήσῃ, πῶς θὰ ἠμποροῦσε ἐν ἀντιπαραθέσει νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὑπὸ τὸ ἑλληνικὸν καθεστὼς ἔλαβε τὴν εὐάρεστον συναίσθησιν τῆς ἀναπτύξεως ἑνὸς δικαιώματος ἐνστίκτου εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνέπνευσε μὲ ἀπληστίαν τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ζείδωρον καὶ δροσερόν, τὸ ὁποῖον τόσον ἀφθόνως τῷ παρέσχεν ἡ ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα.

* * *

Τοῦρκοι, Βούλγαροι, Ἰσραηλῖται, τὰ ξένα στοιχεῖα τὰ ποικίλλοντα τὴν ἑλληνικότητα τῆς Θράκης εἶνε ὅλοι Ἕλληνες ὑπήκοοι ἀπολαύοντες τῶν προνομίων τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ τοιοῦτον εἶνε ἔκδηλον κατὰ μυρίους τρόπους, διὰ τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῶν ἐργασιῶν των, διὰ τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς των εὐδοκιμήσεως εἰς ὅλα τὰ στάδια, διὰ συμμετοχῆς των εἰς τὰ δημοτικὰ καὶ κοινοτικὰ συμβούλια, διὰ τῆς ἐλευθέρας καὶ ἀνεμποδίστου κινήσεώς των καθ' ὅλας τὰς κατευθύνσεις, διὰ ἀνεξιθρησκείας καὶ ἀνεξιφυλίας καὶ διὰ τῆς χρήσεως ἴσων δικαιωμάτων καὶ ἐλευθέρας ἐκφράσεως γνώμης ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὸν τόπον. Τὰ διοικητικὰ γραφεῖα, τόπος τρομοκρατίας ἄλλοτε δι' ὅλους, εἶνε σήμερον διὰ τοὺς ἀλλοφύλους πρὸ παντὸς πραγματικὰ ἄσυλα καταφυγῆς ὅπου ἡ εἴσοδός των γίνεται μετὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς εὐτολμίας, τὰ ὁποῖα προσδίδει ἡ πεποίθησις περὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δικαίου. Δὲν τρέμουν παρουσιαζόμενοι ἐνώπιον τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ἀνωτάτων ὑπαλλήλων, ἀλλὰ ὁμιλοῦν ἐλευθέρως, ἐκθέτουν τὴν ὑπόθεσίν των, συζητοῦν ἐπ' αὐτῆς καὶ τρέπονται κατόπιν πρὸς τὰ ἄλλα γραφεῖα πρὸς τερματισμὸν αὐτῆς. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ ἀποσταλέντες ἀπ' ἀρχῆς Ἕλληνες ὑπάλληλοι εἰς Θράκην καὶ διατηρηθέντες καθ' ὅλας τὰς μεταπτωτικὰς περιόδους τῆς δυστήνου χώρας, ἀπετέλουν τὸ ἀπάνθισμα μιᾶς αὐστηρᾶς ἐπιλογῆς. Ἄνθρωποι ἐξιδιασμένης προσωπικότητος, ἀνωτάτης μορφώσεως καὶ ἀκεραιότητος χαρακτῆρος, δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ διὰ τῶν πολυτίμων προσόντων των νὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις τῶν θεμελίων ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἀνυψοῦτο τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τῆς Ἑλλάδος ἐν Θράκῃ. Καὶ τοιούτους ἀντικρύζουσαι ὑπαλλήλους αἱ ξέναι φυλαί, ἰδίως οἱ Τοῦρκοι, ἤρχισαν λαμβάνοντες συναίσθησιν τοῦ ἐλευθέρου περιβάλλοντος, ἤρχισαν ἐννοοῦντες ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ δεσμά των λυόμενα, χαλαρουμένην τὴν δουλικότητα των καὶ τὰς κινήσεις των ἐλευθέρας καὶ εὐτόλμους. Ὁ στενώτερος ἐξ ἄλλου συγχρωτισμός των μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἡ σύναψις σχέσεων εἰς τὰς ὁποίας οὐδεμίαν θέσιν εἶχεν ὁ φόβος ἢ τὸ συμφέρον ἢ ἡ κολακεία, τὰ ἀπαίσια αὐτὰ ἐλατήρια τὰ ὑποδουλοῦντα τὰς ψυχάς, ἐνίσχυσαν εἰς αὐτοὺς τὸ ἐν τῇ γενέσει του εὑρισκόμενον συναίσθημα τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως καὶ σκέψεως τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἐξευγενισμοῦ τῶν ψυχῶν. Τοῦρκος σημαίνων καὶ πρόκριτος, εἰς σχετικὴν συνομιλίαν μοῦ ἔλεγε τὰ ἑξῆς χαριτωμένα μὲ τὴν συνήθη εἰς αὐτοὺς ὡραίαν κρίσιν εἰς μερικὰ πράγματα: «Μᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωμε πῶς κατορθώνουμε νὰ βγαίνωμε ἀπὸ τοὺς αὐστηρούς μας κανόνας, πῶς κατορθώνουμε νὰ καταργοῦμε σιγά-σιγά ρητὰς ἐπιταγὰς τοῦ προφήτου μας μὴ ἐξαναγκαζόμενοι ὑπὸ οὐδεμιᾶς βίας, ἀλλὰ ὑπείκοντες εἰς μίαν αὐτόματον ἐξεγερτικὴν δύναμιν μέσα μας, ἡ ὁποία μᾶς καθοδηγεῖ ἀσυναισθήτως. Βγάζομε τὸ φέσι μας διὰ παντός, τὴν στιγμὴ ποῦ ἐθεωρεῖτο ἁμάρτημα ἐὰν ἐγύμνωνε κανεὶς τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ σκουπίσῃ τὸν ἱδρῶτα. Πετοῦμε τὸν φερετζὲ τῶν γυναικῶν μας γιὰ τὸ παραμικρὸ ἄνοιγμα τοῦ ὁποίου ἐβλέπομεν ἄλλοτε κλειόμενον τὸν ἐπουράνιον παράδεισον εἰς τὴν ἀθλίαν μας ὕπαρξιν. Παίρνομε τὰ συστήματά σας, τὰ ἔθιμά σας ἀβιάστως, ἐνστερνιζόμενοι τὸν τρόπο τῆς ζωῆς σας ἀκόπως, σᾶς ἀκολουθοῦμε βῆμα πρὸς βῆμα».

* * *

Ἀσυγκρίτου ὕψους ὁμολογία, ἡ ὁποία

εἶνε ἀμφίβολον ὅτι στεντορείως θὰ διεκηρύσσετο ἐὰν τὰ στόματα δὲν ἐφιμοῦντο ὑπὸ τῆς ἰσχυροδυνάμου προπαγάνδας ἐπιτασσούσης σιγὴν καὶ ἀποκρισίαν. Πόσον τὰ ὠργανωμένα αὐτὰ ὑπὸ κακῶν κυβερνήσεων συστήματα κακῶς ἐξυπηρετοῦσι τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν λαῶν. Πόσον εἶνε διαλυτικὰ τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ἐν ὁμονοίᾳ συμβιώσεως τῶν διαφόρων στοιχείων τῆς δυσμοίρου βαλκανικῆς χώρας, ἡ ὁποία ἐκ τούτου καὶ μόνου κατήντησε νὰ ὑπενδυθῇ τὴν διαρκῆ ὑπόστασιν ἑνὸς ἀσβέστου σπινθῆρος ἀπειλοῦντος διὰ τῆς μοιραίας ἐκτοξεύσεώς του τὴν εἰρήνην τῆς γῆς. Ἕλληνες, Βούλγαροι, Τοῦρκοι τῆς Θράκης, ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὰς συμφορὰς τοῦ πολέμου, μὲ ἀνοχὴν κατ' ἀρχάς, μὲ εὐχαρίστησιν κατόπιν, ἐδέχθησαν τὸ καθορισθὲν καθεστώς, καὶ θέσαντες ἑαυτοὺς ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν προστασίαν καὶ στοργήν του, δὲν ἀπέβλεψαν εἰς οὐδὲν ἄλλο εἰ μὴ εἰς τὴν ἀτομικὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν ἐν εἰρηνικῇ συμβιώσει ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον. Αὐτὴ ἀκόμη ἡ προσφυγικὴ ἐγκατάστασις, μὴ δυναμένη νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐκ τοῦ φυσικωτάτου λόγου τοῦ ἀδιαχωρήτου σχετικὴν πιεστικὴν ἐπενέργειαν, δὲν κατώρθωσε νὰ μειώσῃ τὴν [illegible] ἐκ μέρους ὅλων διάθεσιν τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐν γαλήνῃ κατανομῆς τῶν [illegible].

* * *

Ἀλλὰ αἱ [illegible] τὴν [illegible] ψυχαὶ δὲν ἀφίενται ἐλεύθεραι εἰς τὰς ὁρμεμφύτους [illegible] των. Ὑποκινοῦνται, ὑποδαυλίζονται ἀπὸ τὰς προπαγάνδας καὶ τὰς ὀργανώσεις. Ἔχει τὸν λόγον ἡ πειθὼ καὶ ἡ ρητορεία. Τὰ δύο συναρπαστικὰ στοιχεῖα. Ὁ ἐθνικισμός, ὁ πατριωτισμός, τὰ ὑψηλὰ ἰδανικά, ἐπισείονται ὡς φάσματα [illegible] καὶ οὐαὶ τοῖς παρακούουσι. Κύπτουσιν αἱ ψυχαὶ ὑπὸ τὴν ἱερὰν ἀπειλήν, καὶ ἡ ἔξαψις, ὁ φανατισμός, τὸ πάθος, ἡ [illegible] [illegible] αἰσθήματα καὶ μετ' ὀλίγον κυριαρχοῦσιν. Ἡ ἡσυχία ἀπέπτη.

Τὴν τρομερὰν αὐτὴν ἐπήρειαν ὑπέστησαν καὶ ὑφίστανται ἐκτὸς τῶν Τούρκων καὶ οἱ Βούλγαροι. Ἐδῶ ζητήσατε τὸν κόμβον τῆς πολυθρυλήτου πιέσεως τῆς βουλγαρικῆς μειονότητος. Ἡ βουλγαρικὴ μειονότης, ὅση ἀπετελεῖτο ἀπὸ φιλήσυχα καὶ νομοταγῆ στοιχεῖα, ἀπήλαυσε ὅλων τῶν προνομίων τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλλὰς ἐπεδαψίλευσεν εἰς ὅλας τὰς ξένας φυλὰς καὶ μὲ ἄκραν εὐχαρίστησιν θὰ ἐδέχετο νὰ συνεχίσῃ τὴν ἤρεμον ζωήν της ὑπὸ τὸ ἑλληνικὸν καθεστώς. Ἀλλὰ ἦσαν πολλὰ τὰ ζιζάνια ἀνάμεσα στοὺς ἁγνοὺς πληθυσμούς.

Μέσα εἰς τὴν ὁλότητα τῶν δέκα ἑπτάμισυ χιλιάδων Βουλγάρων τῆς Δυτικῆς Θράκης ξεχώρισαν ἀμέσως οἱ ἓξ χιλιάδες ἀκτήμονες ποῦ βιάσθηκαν νὰ ἀναχωρήσουν γιὰ νὰ προφτάσουν νὰ καταλάβουν νομίμως ἢ βίᾳ κτήματα ἑλληνικὰ εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ἡ πρώτη ὤθησις γιὰ τὴν μετανάστευσιν ἐδόθη. Ἐκ τῶν λοιπῶν, μερικοὶ δηλητηριασθέντες ἀπὸ τὴν προπαγανδιστικὴν διδαχὴν δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐκτραπῶσιν εἰς πράξεις ἐκδηλούσας τάσεις ἐπαναστατικὰς ἢ ἀντιδραστικάς. Καὶ ἠνάγκασαν τὴν Κυβέρνησιν νὰ λάβῃ μέτρα ὑπερασπιστικὰ τῆς ἀσφαλείας της διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτῶν εἰς Παλαιὰν Ἑλλάδα. Ἀλλ' αὐτὸ ἀπήχησεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μὲ χρῶμα διωγμοῦ. Ἰδοὺ ἡ ἐπιτυχία τῆς προπαγάνδας. Ἀβλαβὴς μὲν διὰ τὸ ἑλληνικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὅλας τὰς δικαιολογίας νὰ ἐπιδείξῃ αὐστηρότητα, ἐπιζημία ὅμως διὰ τοὺς βουλγαρικοὺς πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι, μετὰ τὴν τροπὴν αὐτὴν τῶν πραγμάτων, συνησθάνθησαν τὸ ἀδύνατον τῆς εἰρηνικῆς διαβιώσεως ἐν μέσῳ ἀτμοσφαίρας πλήρους δυσπιστίας. Αἱ αὐστηραὶ ἐνέργειαι τοῦ κράτους, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἐστηρίζοντο εἰς τὸ δίκαιον, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ αὐξήσουν τὸ φυλετικὸν μῖσος. Καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν εἰς τοὺς βουλγαρικοὺς πληθυσμούς, τοὺς ἀνικάνους πρὸς ὑψηλοτέραν διανόησιν, τοὺς ἀντιλαμβανομένους τὴν ἑλληνικὴν ὑπεροχὴν ὡς ἀγωνισμὸν καὶ τὴν μέριμναν πρὸς περιφρούρησιν τῶν κρατικῶν συμφερόντων ὡς ἄγριον σωβινισμόν, ἡ ἔντασις τοῦ μίσους μὴ δυναμένη νὰ ἐκσπάσῃ εἰς αἱμοχαρεῖς ἐκδικήσεις, ἐχρησίμευσε μαζὶ μὲ τὰ τόσα ἄλλα ὡς αἰτία φυγῆς καὶ ἀπομακρύνσεως. Οὐδὲν φυσικώτερον τῆς ὑποχωρήσεως αὐτῆς. Καὶ οὐδὲν ψευδέστερον τοῦ χαρακτηρισμοῦ τὸν ὁποῖον ἡ ἔντεχνος ἐργασία τῆς προπαγάνδας προσπαθεῖ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτήν, ἐξαγγέλλουσα βιαιότητας καὶ πιέσεις. Ἡ Ἑλλὰς ἐσυνείθισε νὰ δίδῃ ἐξετάσεις. Ὁρίστε κύριοι ἀκροαταὶ καὶ θεαταί. Οὐδεὶς θὰ εἶνε ἀπηνέστερος ἑνὸς Νικλάρα γιὰ νὰ διστάσῃ νὰ βεβαιώσῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ἐξυψώσῃ ἐπαξίως τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν.

Κ. ΣΝΩΚ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΤΙΜΗΣΕΩΝ

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε χθὲς ὅπως κληθῶσι πάντες οἱ παραγωγοὶ καὶ ἔμποροι χονδρικῆς πωλήσεως ἐγχωρίου τυροῦ (λευκοῦ φέτα, κασέρι καὶ κεφαλοτῦρι) νὰ δηλώσῃ ἕκαστος τὴν κατεχομένην ὑπ' αὐτ[...] ποσότητα, τὸν τόπον καὶ τὴν ἀποθ[...] ἐν ᾗ εὑρίσκεται ἐναποθηκευμένος[...] φως πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς [...] καὶ ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς [...] μερίδων δημοσιεύσεως τῆ[...] κλήσεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ [...] ραγωγοὺς καὶ ἐμπόρ[...] σεως ξυλανθράκων[...] νὰ θέσωσι τὰ 2[...] κατεχομένης [...] ἐν τῇ παρ[...] νίκης κα[...] τῆς Ἀ[...]

Ἡ [...]

ὁρι[...]

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΥΤ. ΘΡΑΚΗΝ Μακεδονία 6/

Η ΣΦΥΖΟΥΣΑ ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΞΑΝΘΗΝ

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

Σκηνὲς ἀπὸ τὸ τραῖνο.—Στὰ κράσπεδα τῆς Ροδόπης.—Τὸ σθένος τοῦ λαοῦ.—Φιλελεύθερον πνεῦμα ἀπὸ τῶν τουρκικῶν χρόνων.—Ἡ δίοδος Βουλγάρων ἀρχιεπισκόπων διὰ διαδηλώσεως.—Ἄθρόα ἐπάνοδος.

ΠΑΡΑ ΤΑ ΡΑΘΥΜΑ ΝΕΡΑ ΤΟΥ ΝΕΣΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΥΠΟ Κ. ΣΝΟΚ

Α'.

Ἡ σύγχρονη στρατηγικὴ σημασία τῆς Ξάνθης.

Ἡ σύγχρονη στρατηγικὴ σημασία τῆς Ξάνθης.—Κων/πολεως διερχομένη τὴν ἀπὸ τοῦ Νέστου μεγάλην γέφυραν, ἄφησεν τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰσέρχεσαι εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Θράκης. Ἀνέκαθεν ἐκεῖνα ἐθεωροῦντο τὰ χωρία τὰ κείμενα ἀπὸ τῶν δύο ἐπαρχιῶν σύνορα. Καὶ ἀρχίζει ἡ θαυμασία σκηνογραφικὴ ἐκβίπλωσις τῶν καταφύτων πλαγιῶν ὑπερυψήλων ὀρέων εἰς τὰ μέσον τῶν ὁποίων κυλᾷ τὰ ρεῦμα νερὰ του ὁ Νέστος, ἄλλοτε ἀ πλούτερος εἰς πλάτος μένα καὶ ἄλλοτε στενούμενος εἰς σημεῖον ποὺ νομίζει κανεὶς ὅτι θὰ τὸ ὑπερπηδᾷ δι' ἑνὸς ἅλματος. Τὸ ὡραῖον θέαμα γίνεται ξαφνικὰ μέσα σὲ δεκαπλὴ μιᾶς ἀλμαγῆς καὶ ξαναφαίνεται ὕστερα ἀπὸ λίγο εἰς ἄλλην φάσιν, καὶ πάλιν ξαναχάνεται γιὰ νὰ ξαναδανῇ, τρίαντα ἕξη ὅλες φορὲς ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς Ὀτζλάρ. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς στρέφεται πρὸς τὰ κάτω γιὰ νὰ ἀρδεύσῃ τὰς ἐκτεταμένας περιφερείας τοῦ Σαρὴ Σαμπὰν καὶ νὰ χυθῇ μέσα στὴ θάλασσα.

Τὸ τραῖνο ξεκινᾷ γιὰ τὴν Ξάνθη.

Χωρὶς ἐργασία

Ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ ἀπαρατήρητα παρουσιάζουν τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς τοῦ τόπου εἶναι τὸ πλῆθος ποὺ πλημμυρίζει ὅλους τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς τῆς Θράκης καὶ ἡ μεγάλη κίνησις φορτοεκφορτώσεων. Αὐτὸς ὁ κόσμος ὅλος εἰς τοὺς σταθμοὺς δὲν κατεβαίνει ἀπὸ συνήθειαν, οὔτε ἀπὸ χαδομερικὴν ἀνάγκην. Εἶναι ἐπιβεβλημένος ὅλος σὲ ἕνα ἀπλοῦν θέτει ἡ ἐργασία. Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι ἐμπορικός. Καὶ ἔχουν τὸν καιρόν τοῦ νὰ ἀσχολοῦνται γιὰ τὰ ἐξαγωγικά του πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης, ἄλλοτε δὲ ἵνα ὑποβοηθοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον τῶν ἐμπόρων τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας. Καὶ ἀκοῦσες πῶς ὁ κόσμος ὁ ταξειδεύων μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀσκημιῶν καὶ τῶν λαρὰ γιὰ τὰ μέσα ἡ κίνησις αὐτὴ τοῦ συνωθουμένου καὶ ἐναλλασσομένου κόσμου μέσα στὰ τρία κεντήματα τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἀκοῦσες πῶς διὰ μαγικῆς ἀνοίξεως μεγάλα νὰ σ' τὴν συνὴ φυγμικὰ καὶ σὲ λίγο τὴν διαλύσῃς πέρα πέρα.

Ἡ φιλόπρωτος Ξάνθη

Ἡ Ξάνθη, ἡ πρώτη πόλις τῆς Θράκης.—Ἡ Ξάνθη, ἡ πρώτη ἀπὸ τὴν ἔλευσιν τοῦ πλοίου, τῆς παρουσίης τοῦ εὐγενοῦς καπνοῦ καὶ τῆς μεγάλης κινητρίας τῶν ἐμπορεύσεων. Ἄπειρα ποταμοί, ἀγνὸν διόκτηρος ἡ περιοχὴ τῆς ἐκεῖ κάτω σ' τὴ θάλασσα ἀνῆκε αἱ πλοῦσιες καὶ βάηδες. Λή ιπον αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἐλείπει. Τὰ σταφύλια ἀγοραζόμενα, ἀλλὰ ἀπολλοτριώθηκαν ἡ ὅπο τὴν χεῖρα κατάσταση κυριαρχεῖ γοντιάτης των ἀπεκλίθη καὶ ἡ ἀπελλὰ ἐκεῖσε τὸ καθῆκον της.

Εἶνε φιλόμοσκος τοποθετημένη ἡ πόλις κατω σ' τὰ κρόσπεδα μιᾶς ἀπὸ τὶς ὑψηλοτέρες βροσειρὲς τῆς Ροδόπης. Ἡ ὄψις της, εἰς τὸν διερχόμενον διὰ τῆ, ἀμφιθεατροειδὴς εἶναι πανθομαστική.

Μεγάλη πόλις ἀνέκαθεν, ἀλλὰ ἐπὶ τουρκοκρατίας εἶνε τριπλασιασμένη μὲ τὴν προσφυγικὴν ἐγκατάστασιν. Ὁλόγυρα της, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν χριστιανικὴν συνοικίαν, οὖν τὴν πλουσίαν τύμπρη αἱ θαλαμηπόλοι της, τὰ φημισμένα χωριὰ τοῦ Γιακὰ, Κερ'ηλερ, Μουσαλ, Κουγιούν-Κιοί, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποσταγγίζεται ὁ αἰθέριος τοῦ κιπτοῦ ἡ ἀρωτικὴ μορφὴ τοῦ προϊόντος αὐτοῦ, καὶμαλίνει μέσα σ' τὰ λογοτατίσια καὶ μαγιζιὰ της γιὰ νὰ ἐπεξεργασθῇ, νὰ χωρισθῇ κατὰ φύλα καὶ κατὰ ποιότητας. καὶ ἔτσι μὲ ἐκλεκτικὴ καὶ λεπτὴ ἐργασία σὲ καλλιτεχνικὲς χουλὲς σειρὲς, δημιουργῇ καὶ λάβῃ τὴν καταξιωτικὴν τῆς θέσιν καὶ τῆς ἀκμῆς.

Προσφυγικὴ καλλιτεχνία

Οἱ προσφυγικοὶ ἀστικοὶ συνοικισμοὶ ποὺ ἐπεστιλώθη ἐπάνω τῆς πόλεως καὶ πρὸς τὰ δύο μέρη, εἶναι πόλι σαβαρὰ προσθήκη εἰς τὴν οἰκοδομικὴν ρυθμοῦ τῆς πόλεως. Δὲ μὴ φαντασθῇ κανεὶς, ὅτι οἱ συνοικισμοὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ κοινὰ προσφυγικὰ χαμόσπιτα τῶν 8 ἢ 10 χιλιάδων ἐρχομῶν. Ὄχι. Οἱ ἐγκατασταθέντες ἐδῶ πρόσφυγες συνέβαλαν ὅπως ὁ καθεὶς μπόρεσε νὰ παρουσιάσουν σπίτια καλὰ, ἐφαμίλια τῶν τῆς πόλεως καὶ τὸ κατάθυσαν. Τὸ καθένα ἀπὸ τὰ κομψὰ αὐτὰ σπιτάκια ἔχει ἀξίαν ἄπω τῶν 60 ἢ 70 χιλιάδων δραχμῶν καὶ ἡ ὄψις του κατασκευῆ

μέσα εἰς τὴν συμπαθητικὴν περιοχὴν ἀποτελεῖ ἀληθῆ ἐξωραΐσμα διὰ τὴν πόλιν ὅλην.

Κατὰ μέσον τὰ μέρη τῶν πόλεων ἄλλοτε ἐπέβαιναν κτίσια ἀδιόρθωτων κατασκευῆς ὑψούνται. Εἶναι αἱ μεγάλαι ἀποθῆκαι, τὰ κοσμικὰ μαγαζιὰ, ἔνθα γίνεται ἡ ἐπεξεργασία καὶ ἡ διακοθήκευσις τῶν καπνῶν. Ἐν τὴν ὥρα τοῦ σχολάσματος δὲν εὑρίσκει κανεὶς ὅπου νὰ σταθῇ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ὅμιλους τῶν μαγαζιῶν. Ἕνας βόμβος ἀδιάκοπος ἀπὸ τῆς ὁμιλίες, τὸν ὁποῖον διανύουν διαφόρες φωνὲς ἀπὸ γέλωτα διάφορα, βαρειὰ καὶ χοντρὰ τῶν ἀντρῶν, ἀρσενάρια τῶν νεοτεκιῶν, κυριαρχεῖ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς μακρᾶς ἀσφαλείας ποὺ ἀδηγεῖ εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τοῦ Διευηγείου. Ἕνα μία διακοπὴ εἰς τὴν μονοτονίας τοῦ θορύβου γίνεται ἀπὸ τὰ συρσίγματα καὶ τὰς φωνὰς τῶν αὐτοκινήτων καὶ τῶν ἁμαξῶν, τῆς ἄλλης αὐτῆς ζωῆς, τῆς ἀστικῆς, ποὺ εἶναι αὐτόχρημα αὐστηρὰ; ἀνάλογος πρὸς τὴν παρεκτεταμένην κοσμόπτυρ. Ὅσο περισσεύει ἡ ὥρα, τὸ σκόρπισμα τοῦ ἐργάτου εἰς τὰς διαφόρους παρόδους συντελεῖται, ἡ ἀδράτης πάσει γιὰ νὰ ἔλθῃ κάπο στὴν ἄλλην, τῆς νυκτὸς, τῶν ποικιλοτρόπων ὥρῶν, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ νέτρια, καφενεῖα, ἐσπιατόρια, ζαχαροπλαστεῖα, ὀξοπωλεῖα, ἐφύλων ἀπὸ κόσμον πάσης τάξεως, ζητ ετται πανταχοῦ τὸ πλούσιο ἡμερολόγιό του ἢ τὸ ἐξαγωγικὸ μητρῶο του.

Τουρκικὴ χλιδὴ

Ἡ Ξάνθη ἦτον ἀπὸ τὰς πόλεις ποὺ καὶ ἐπὶ Τουρκίας ὀνόμη διατηροῦσε μητρικὰ χαρακτῆρ σ' τὴν ἐλευθερία, καὶ πατρωδὲ μὲ τὰς ὡραίες ἐκείνες καὶ λαμπάνες ὀρμὲς ποὺ καὶ σ' τὶς Τούρκους ἀρεσκόν τὸ ἀπόλυτο δεσποτικόν. Εἰς αὐτὸ σπαθοζωνικτίσης συντελοῦσε τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ προνομιοῦχον βάσις της ποὺ γεννοῦσε τὸ παγκόσμιον ὄνομα ποιὸν καὶ μάζευε τὸν κόσμον καὶ τὸν κόσμο, τὴν καθημερινὴν ἀνάγκην σ' τὰ μάτια τῶν ἀντιπροσώπων κατὰ καιρούς Διοικητῶν, τὸν ὁποῖον ἄλλως τε ἡ διαφορὰ τὸν κόσμον μέσα ἐκ τῶν λαμπρῶν ἐγγράφων τουρκικοῦ διάνοια καὶ ἐκ τῶν πολλῶν κρυφίων ἐπιμελειῶν ἐπιφορέως διατεθειμένη ἐπὶ τὸν πόλη ἄλλην τὰ ἐσωτερικὰ νὰ ἀκουσθοῦν μὲ ζητήματα διαπλάσεις ἢ ἀκριβοδίκαιας ἐπιβολῆς τῶν νόμων. Καὶ ὅταν ὁ Τοῦρκος παρατηροῦσε ὅτι ὁ νόμος δὲ' αὐτὸν δὲν εἶνε ἠξιοστικόπτα καὶ ὅτι εὐνοεῖτε ἐξ ἴδιας ἢ καὶ περιόδου ἀκόμη τὸν Γκιαούρη, τότε φυλακὴς ὑπεδουλεύετο καὶ ἐργάζετο μαθύμως μὲν ἀλλ' ἀδιακόπως γι' αὐτὸν ἐἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων κεφαλαιούχων οἱ ὁποῖοι κατεῖχον τότε τὴν ἀνωτάτην ἰσχὺν ἐπιβάλλετο ἄλλον τὸ ἐν ζῆν τῆς πόλεως. Οἱ παλάδες καὶ οἱ ἐπίδες προσπαθοῦσαν νὰ εἶνε μαζί τους ἡλικιώτατα συνδεόμενοι διότι μέσον αὐτῶν θὰ ἔκαμναν αὐτοὶ τὰς τραδιὰς παλαιὲς των, καὶ ὁ λαμπρὸς αὐτὸς συνδυασμὸς ἦτον ἡ ὁλοκαύδα ἀρχὴ, τὸ φυσιολογικὸν ἀνάλογον. Ἡ ἀνωτέρα δικαιοσύνη. Οἱ τοιοῦτοι δεσμοὶ δὲν ἀπέλειπον καὶ ἀπὸ τὴν ἐν γένει διαβίωσιν Τούρκων καὶ Ἑλλήνων εἰς ὅλην τὴν τότε μεγάλην ἔκτασιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἀλλὰ δὲν περιεβάλλοντο μὲ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν δύναμιν τῶν τοιούτων τῆς Ξάνθης, τοὺς ὁποίους ἐρυθμίζε τὸ χρῆμα. Ἡ δὲ ὑποβοηθοῦσα αὐτὴν τῆς φυλικῆς ζωηρότητος τῶν Ξανθίων ἔγινεν αἰτία ἀποθαυμαστῶν ἐθνικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς τότε ἐποχῆς, ὅπως ἴδαν αἱ ἐπαναλαμβάνει ἀνυρώδεις ἀποζεσανακῶν ἰμαδέων περὶ ἐγκαθιδρύσεως Βουλγάρου ἀρχιεπισκόπου ἐν τῇ πόλει, καὶ ἡ ἐνὸ θορυβώδους διαδηλώσεως ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ ἐκδήλωσις ἑνὸς τοιούτου κατορθώσαντος νὰ διορισθῇ δι' αὐτοκρατορικοῦ θελήματος καὶ Ἕλληνας νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του. Οὐδεμιᾶς ἄλλαγοῦ ἐδημιουργοῦντο παρόμοιαι τολμηραὶ ἐξεγέρσεις καὶ ἡ ὑποχρέωσή καὶ ἡ ἀνοχὴ τῶν ἀρχῶν εἰς τοιαύτην μίαν κατάστασιν ἐπετυγχάνετο μόνον διὰ τοῦ χρήματος.

Χαλκέδιον ἤθικὸν

Τὰ ποιότητα ταῦτα ἐνώπιον δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ καταγραφθοῦν ἔστω ὡς ἀναλόγιστα εἰς πολὺν βάθος, ἐστεγασμένον τῶν παραπέτων, τὰ ὁποῖα παρεπλάνων τὴν ἀνάπτυξιν. Οἱ κυβιστῆσοι, ἡ ἀγρία θέλεια τοῦ αἵματος, αἱ διάφοροι μεταπτώσεις τῶν πληθυσμῶν εἰς διάφορα καθεστῶτα ἀφρένων καὶ ἰσχυροποίησαν τὸ χαλκέδιον ἡ ἦνον τῶν Ξανθίων εἰ ἀπολεῖ ἔτσι ὅταν ἡ κακὴς ἥθη συσσωμοῦ ἐγκαθεν ἀπὸ τὰ διάφορα σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα τοὺς ἐσκόρπισεν ἡ ἐλλειψις διὰ τὰ ἀναπτύσσουν τὴν ἐξωφρενικὴν ἐκείνην κοινωνικὴν διάστασιν, ἡὸ τὴν μοναδικὴν ἀφοῦσα ἐκφανεν τῆς ζωῆς, ἂν ἦθοι ἐ.ω. Ἰταλοὶ ἀπέθανον. Οἱ ἀσφαλισθέντες κίνδυνοι ὑπὸ τῶν τυγῶν τοῦ πολέμου καὶ κατασταλτες ποινοτικοῦ ἀνεβῆκαν αἱ πλέοντες τὰ κατάλληλα τὴν ἀρατεκρατικὴν τῶν ὑπόστασιν εἰς τὴν ζωὴν ἐπαρχιακῆς πόλεως. Ἐπισκέπτονται μόνον τὰς ἀποθήκας των κατὰ τὴν καιρὸν τῆς ἐπεξεργασίας καὶ λαμβάνουν τὴν τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν ἀφ'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ